

Előfizetési feltételek:
 helyben házhoz hord-
 va vagy vidékre postán
 küldve
 Egész évre 6 ft — kr
 Fél évre 3 ft — kr
 Negyedévre 1 ft 50 kr

Hirdetések díja:
 centiméterenként 3
 kr. Kereskedők és gyá-
 rosok külön árkedvez-
 ményben részesülnek.
 Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

és
 kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
 Főter 38. szám alatt,
 hova úgy a lap szelle-
 mi részét illető köz-
 lemények, mint az
 előfizetések és
 hirdetések bér-
 mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
 nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Suffrage universel.

Budapest, május 26.

Ugron Gábor a pünkösdi ünnepeket is arra használta fel, hogy Szathmari legújabb ideájának propagandát csináljon és azt hangoztassa.

A magyar képviselőház partjai és frakciói egytől egyig ellene nyilatkoztak Ugron ezen legújabb akciójának, mely az általános szavazati jog behozatalát czelozza. A parlamenti erettség és politikai johiszeműség nyilvánulását látjuk a magyar partok e magatartásában. Merő taktikából egyik sem akarja meg csak latszatát sem kelteni annak, mintha a magyarság határozott érdeke ellen cselekednek. Ugronnak is csak a partja sorsa fölött erzett végső kétségbeesés sugalta azt a bűnös játékot, melyet a szent érdekekkel legújabbán űzni kezdett.

Ugron akciója vezérlő motivumaiban nem őszinte és nem erkölcsös, tárgyára nézve magyar szempontból egyenesen kárhóztos. Nem őszinte, mert nem oda csap, a hova néz. Ugron Gábor, a kurucz köpenyegbe bujtatott feudális ultramontan, hitetlenül fölfedezte szocialista szívet. Eddig ele annyit tudunk róla, hogy véresszajú demagog, aki a gyöngébb itélőképesseggel megáldottak körében olcsó népszerűséget hajhász. Ha a partédek úgy kívánta, szeretett kaczerkodni egy afféle nemetfalo kurucz demokráciával, mely azonban csak addig terjedt, amíg Gabriel von Ugron rá nem szorult a k. k. kriegsminiszter pártfogására vicziális ügyekben. A hazassági jognak szatadelvű szellemében való gyökeres rendezését mindaddig sürgette, amíg a szabadelvű part azt programjába föl nem vette. Akkor aztán — Isten veled szabadelvűség! Most a negyedik rendet hívja maga mellé sorompóba. Sokkal okosabbnak és talán sokkal magyarább erelműnek is tartjuk, sem hogy nem tudná, mit művel, midőn egy magában véve elméletileg helyes, de gyakorlati kivitelét tekintve nemzetellenes és azért államveszélyes reform mellett kezd — komédiázni. Mert hogy nem volna komédia az Ugron Gábor szocializmusa, azt talán még az ő piros zászlós legújabb „hivei“ sem hiszik el neki; sőt azok legkevésbé.

Az általános választói jog oly elv, az elméleti szabadelvűségnek oly folyománya, melynek minden nyelvben egységes, kulturában teljesen nemzeti államban megvan a maga jogosultsága. De minalunk, a hol a nemzetállam még korantsincs kiépítve az egész vonalon, ahol a nemzeti konszolidáció nem volt, és nincs, hanem csak lesz, itt minden oly — akár őszinte, akár csak affektált — törekvés, mely a magyar nyelvű és magyarérzelmű művelt közeposztály szupremáciáját támadja, egyúttal a nemzetállam veszedelmét is rejti magában.

Oly igazságok ezek, amiket józan elméjű és jóvérű magyar embernek nem kell bőven magyarázgatni. A millennium az egységes magyar állam békeünnep. A püspöki kar hazafias tagjai ezt hirdetik pasztorleveleikben; a nemzetiségek mérsékelt elemei is ezt hangoztatják; a király Ő Felsege erről ad leczket az összes pártoknak; Apponyi Aibert ezt vallja millenniumi programjának; a partok ezért nem csatlakoznak Ugron mozgalomához. Egyedül csak Ugron Gábornak más kell.

Talán a „Társadalmárok“ nivelláló törekvéseinek diadala? Talán egy alapos szocialis reform? Dehogyan is kell neki! Neki csak egy lehetőleg „népszerű“, olcsó frázisra volt szüksége, melylyel a közlegő választásoknál azt hirdethesse, hogy „Ime, mi, klerikális függetlenségiek, vagyunk az egyedüli igazi néppart; mi — no meg mutatis mutandis Zichy Nándorék — csupán csak mi követeljük jogaita negyedik rendnek.“

A suffrage universel, amilyen idegen a neve, épp olyan távol áll ma még a magyarságnak jól feifogott érdekétől. Fölvetése eddigelé véres kis utcái háborura vezetett csupán az ünneplő főváros utcáin. Legközelebbi hatása az lesz, hogy mesterét még azok előtt is teljesen diszkreditálni fogja, akik mostanáig vakon követték. A józan magyar közvélemény egy percig sem üthet fel ily veszedelmes taktikának.

Alsófehervármegye főispánja br. Bánffy Kazimir es. es kir. kamarás tb. főszolgabíró vármegyei aljegyzővé nevezte ki.

Országos kiállításunkról.

Hazánk székes fővárosában megnyílt az országos kiállítás. Ezredéves ünnepeink ezen legkimagaslóbb alkotása már három hete tárva-nyitva áll, hogy az ország népének, a nagy világnak bemutassa, mit képes ez ország minden téren teremteni. A különféle csarnokokban, pavillonokban élénk tárl egész ezredéves multunk. A honalapítás első erekyeitől kezdve korszakoként látjuk nemzetünk fejlődését, haladását; látjuk, mint művelődött, erősült e nép, míg a mai kor alkotásait magában foglaló díszes csarnokokban bebizonyítva látjuk, hogy a magyar nemzet oly kulturális fokon áll, mely méltán versenyez a nagy, művelt nemzetek bármelyikével.

Három hete mult, hogy a kiállítás fényes, nagy kapui megnyíltak, bebocsátást biztosítva mindazoknak, kik egy nép ezredéves multja felett bírálatot mondani hivatvák.

A kedvezőtlen május első heteiben lázas sietséggel történtek meg a rendezésnek utolsó munkálatai és most már legkisebb részleteiben is teljesen kész a nagyszerű mű.

A kiállító munkájának immár vége, ők kötelezéseiket teljesítették; most a nagy közönségen a sor, hogy a kiállítottakat meg szemlélve, nemzetünk életképességét meg bírálja, magának pedig annak megtekintésével gyönyörűséget szerezzen.

Nem is hisszük, hogy létezzék hazánkban jelenben magyar ember, ki ez alkalmat fel ne használná, hogy megnézzék nemzetének ezen ünnepélyes alkotását és a látottak után örömmel, megalégedéssel telten adjon halát a Mindenhatóknak, hogy e derék nép tagjává lehetett.

Jelen sorainknak nem az a czéja, hogy olvasóinkat a kiállítás megtekintésére buzdítsuk, mert úgy is benne van e buzdítás már mindnyájunk szívében, lelkületében; nem ezért írjuk tehát ezeket, hanem azért, hogy némely téves hírekkel szemben, mint pl. a kiállítási drágaság, olvasóinkat kellően informáljuk és e talán rosszakaratból, talán tudatlanságból származó téves híreket kellő mértékükre redukáljuk.

Nem tudni honnan, mely forrásból, de az utóbbi hetekben a vidéken mindenütt rebesgetni kezdtek, hogy a kiállításon minden szerfelett drága, a kiállítást megtekintő ott teljesen kifosztatik, bármit is ohajt, hallatlan árakat kell fizetnie és ki van téve teljesen a zsarolásnak, kizsákmányolásnak. Hozzátevétek még, hogy ugyanezen sors éri a felrándulót magában a városban is; végül, hogy a kiállítást csak is óriási áldozatok árán lehet megtekinteni.

Ilyen és ehhez hasonló hírek kezdtek országszerte elterjedni; a látogatók számáról szóló hivatalos kimutatások ugyan azt bizonyítják, hogy e híreknek eddig még kevés hitelt adtak, mert — mint utóljára a pünkösdi ünnepek alatt is — a vidék meg-

felelő számban látogatta a kiállítást; de nehogy czáfolat hián e hírek még több hívőre akadjanak, magunk részéről is kötelességünknek tartjuk szembe szállani és e híreket való értékükre redukálni.

Előre is kijelentjük tehát, hogy a kiállításon levő drágaságról kizsákmányolásra szóló hírek teljesen légből kapottak, alaptalanok.

Ezek igazolására pedig felhozzuk a következőket, és nehogy a tájékozatlan közönség esetleg az utazásban találja a drágaság nyitját, szóljunk először erről.

Az összes vasutak igazgatóságai épp a kiállítás érdekében és annak könnyebb megtekinthetése céljából olcsó menetjegy-árakat engedélyeztek és a kiállítás tartama alatt mindenki használhatja ez olcsóbb jegyeket egyedül azon kötelezettséggel, hogy az oda és vissza utazásra köteles jegyét megváltani és egy bizonyos határidőn belül használni. Hogy mily kedvezmény ez, elég, ha felelőjük, hogy a jegyek ára körülbelül annyi, mint rendes körülmények között egy egyszeri utazásra szóló jegy.

Az utazási költségekben nem kereshetjük a drágasági hírek alapját, és nem áll a kényelmetlen utazásról szóló hír sem. Sokakat visszatart a kiállítás megtekintésétől azon tévhit, hogy a kiállításra való felmenetel szerfelett kényelmetlen, a vasúti kocsik rendszeren tulsufolvák és így egyik-másik utasnak esetleg egy egész éjszakát állania kell.

E hiedelmet is mint tévest kell kijelentnünk; a vasutak igazgatóságai már jó eleve gondoskodtak az utasok kényelméről az ugynevezett millenniumi kocsik forgalomba hozatalával. Gondoskodva van, hogy minden utas legalább is egy jó ülőhelyet kapjon és így ki van zárva annak eshetősége, hogy esetleg állva, korridoron legyen kénytelen bárki is az utat megtenni.

De számítva az egyesek kényelemszeretével és azon eshetőséggel, hogy sokan nem szeretnek Budapesten az időt lakáskeresés, jó és olcsó étkezési, szórakozási helyek kútatásával tölteni, gondoskodott az államvasutak igazgatósága arról is, hogy az utazási jegyek megváltásával együtt lakást, étkezést és szórakozást is kapjon olcsó áron a felránduló. Ilyen a millenniumi utazási és ellátási vállalat, mely egy mérsékelt menettérti jeggyel bíró utasnak egy ebédszelvényt, melyet az utas tetszése szerint választható elsőrendű fővárosi és kiállítási vendéglőben érvényesíthet, egy kiállítási, egy Ós-Budavári belépő-jegyet, továbbá mérsékelt belépti jegyekre jogosító utalványokat az Ecce Homo festményhez, a Feszty-körképhez, az állatkertbe, a Ballon Captif-hoz, a Párisi mulatóba biztosít és mely kedvezmények, ha teljesen igénybe vétetnek, mintegy 3 frt 50 krnyi értéknek felelnek meg.

A jegyfuzetekkel utazók azon előnyben is részesülnek, hogy kényelmesen, új butor-zattal, szállodaszerűleg berendezett bérházakban már 1 forinttól kezdve lakást is kaphatnak.

Mint látjuk tehát, nemcsak az utazás szerfelett olcsó, de a tájékozatlannak utbaigazítást, a tulajdonosnak kedvezményeket is ad. Ezenkívül az összes állomás főnökei utasítják, hogy a kedvezmények használatára nézve az egyes kérdezősködőknek a szükséges felvilágosításokat megadják.

Magán Budapesten az áremelkedés ugy a kiállítás területén, mint a városban a leg-

mérsékeltébb és az óvatos és körültekintő felránduló maga a helyszínen fog meggyőződni arról, mennyire tulszók voltak a rettentő drágaságról szóló hírek.

A vendéglői szobák ára hatósági ellenőrzés alatt áll, minden egyes szobában ki van függesztve a hatósági jóváhagyással ellátott árjegyzék és senki sincs kötelezve többet fizetni, mint a mennyit az árjegyzék mutat. És itt az áremelés a 30%-ot felül nem mulja; amely szobának ára rendes körülmények között 2 frt volt, az most a kiállítás tartama alatt legfeljebb 2 frt 50 kr. Magánlakások ára szabad egyezkedés tárgya, de e tekintetben sem lehet drágaságról szólni, mert a város legelőkelőbb helyein 2—3 frt napi bérért 2—3 ágyas tisztességes szobát kaphatni. Csakis minden alapot nélkülöző híresztelések tehát, hogy jelenleg Budapesten egy tisztességes szobát csakis 10—15 frnyi napibér mellett kaphatni.

Vendéglők, kávéházak, sörházakban az egyes étel- vagy italnemtek ára a városban nem változott; a kiállítás területén e dolgok árai a városiaknál valamivel magasabbak ugyan, de az emelkedés szintén csak méltányos; így, míg a városban egy pecsenyének az ára 70 kr, az a kiállítás területén 80 kr, egy pohár sör a városban 12 kr, a kiállításon 14 kr, egy felér kávé a városban 24 kr, a kiállításon 30 kr.

Természetes, hogy ugy a városban, mint a kiállításon vannak oly vendéglők és kávéházak, hol az átlagárak magasabbak, de ez mindenütt és minden nagyobb városban így van; a legfelsőbb körök részére vannak mindenütt ily fenntartott helyek, de az óvatos utas, vagy látogató ezen luxus-helyeket a rendeseiktől meg tudja különböztetni.

A lakás és étkezésben sem találunk tehát drágaságot. A kiállítási belépti díjat pedig senki sem találta drágának. A szórakozási helyek, mint színházak, czirkusz, körképek belépti díjai a rendesek. A kiállítási külön szórakozási helyek belépti díjai, mint Ós-Budavárba, Konstantinápolyba, mérsékelték és az e helyeken mutatott külön látványosságok díjai, mint pl. a Fakir alvására helye, külön, feltűnő módon az épületben jelezve van, hogy minden egyesnek tetszésére bizatik az illető speciális látványosság meg, vagy meg nem tekintése.

Fentiekből láthatjuk tehát, hogy a tulságos drágaság híre hamis, alaptalan; de természetesen, bizonyos kiadásoktól, kizsákmányolástól a látogatót mindig csak óvatossága, körültekintése menti meg, mert mindig akadnak lelkiismeretlen pinczerek, utbaigazítók, hordárok, küldönczök, szállásadók, bérkocsisok stb., kik az egyesek jóhiszeműségével, tájékozatlanságával visszaélve, maguknak jogtalan hasznot igyekeznek teremteni és a nem kellő óvatos embert kizsákmányolni. Kellő óvatossággal azonban mindez kikerülhető. Ezért mi ujjolag is csak azt hangoztatjuk: a híresztelt drágaságtól való felelem ne tartóztasson vissza senkit a kiállítás megtekintésétől.

„Fegyencnyomda.“

(Beküldetett.)

E czímen a kolozsvári „Ellenzék“ vezérczikket közül, melyben különösen a nagyenyedi fegyencnyomda-iparával foglalkozik és olybá tünteti fel, mintha ez a magánnyomdaipart veszélyeztetné, sőt teljesen tönkre tenné.

Utóbbi időben a budapesti „Magyarország“

és a kolozsvári napilapok tervszerű hajsztát inszczenáltak a létesített nagyenyedi „fegyencnyomda“ ellen, felületesen bírálgatva ez intézményt, anélkül, hogy érdemesnek találták volna azt behatóan megvizsgálni és a bírálat alapján bírálni felül a kolozsvári iparkamara memorandumát.

Mi ez okból, és azért, mert láttuk az egész hírlapi támadásnak felületes voltát, nem reflektáltunk a támadásokra, és most se tennők, ha ujjabban épp az „Ellenzék“ oly előkelő helyen, vezérczikben nem foglaloznánk e tárggyal.

Mi mindig azt tapasztaltuk, hogy az „Ellenzék“ cikkei alaposak, komolyak, és most sajnosan tapasztaljuk, hogy e kérdésben, az nagyenyedi „fegyencnyomda“ kérdésében, egyoldalú információk alapján támad egy intézményt, melyet valóságában nem is ismer.

Ezért, válaszolva az „Ellenzék“ cikkére, kötelességünknek tartjuk felhozni a következőket:

Nem ismerjük a kolozsvári iparkamara nagyhangu „memorandumát“, nem is kutatjuk tartalmát, mert ha arra szükség lesz, annak idején es illetékes fórumok előtt megadandjuk reá a választ, — de itt konstatalni akarjuk, hogy e vállalatot még eddig iparkamarai kiküldött meg nem látogatta, annak berendezését, felszerelését iparkamarai tag nem látta, nem ismeri; miként lehet tehát előre is egy intézmény ismerete, tanulmányozása nélkül rögtön memorandumot írni, serelmeiket panasolni fel a nélkül, hogy bárki is előzőleg meggyőződött volna arról, hogy tényleg léteznek-e ezen érelemek?

Ha az iparkamarának valamelyik kiküldöttje a helyszínen vizsgálta volna meg a berendezett nyomdát, először is arról győződött volna meg, hogy ez a nyomda 16 szabad szedővel, 3 gépmesterrel dolgozik, kiknek heti javadalmazása épp oly arányu, mint azoké, kik az oknál dolgoznak, kik a memorandum szerkesztésére az iparkamarát felkérték. Tapasztalta volna a kiküldött, hogy a fegyenczek e vállalatban csakis a nyers munkaerőt szolgáltatják és aránylag csekély mérvben, hogy az itt talán megtakarított munkabér számba alig jöhet; legnagyobb része a beosztott fegyenczeknek olvasni és írni nem is tud és így a tulajdonképpeni nyomdai teendőkre nem is alkalmazható, és e tekintetben tehát az iparkamara épp oly joggal kívánhatja, hogy az itteni fegyenczban szüntettesse be az állam az összes többi iparágakat is, mert hiszen ha e nyers munkaerőt tekintjük, joggal követelhetnek az asztalosok, lakatosok, szövőök stbbiek is, hogy a fegyenczban ezen iparok ne folytattassanak, mert ez bénítólag hat a magán-iparra.

De főleg, ha az iparkamara, mielőtt akcióját a nagyenyedi nyomda ellen megindította, megvizsgálta volna e vállalat üzleti könyveit, meggyőződött volna arról is, hogy épp az erdélyi részek azok, melyek e nyomdánál a legkevesebb megrendelést teszik, a vállalat eddigi fennállása óta a megrendelések 97%-a a magyarországi részekből és csak 3% jött a tulajdonképpeni Erdélyből.

Miként lehet tehát állítani, hogy e vállalat bénítólag hat az erdélyi részek magániparára?

És arra kérünk választ, miként lehet az, hogy épp csak a kolozsvári nyomdaiparra hat vállalatunk bénítólag? miért nem panaszol a szebeni, brassói, marosvásárhelyi kamarák területén lakó nyomdaiparosok testü-

lete? Hisz ha e vállalat mindazon óriási előnyökkel bírna, melyeket az „Ellenzék” annak tulajdonít és mint azt a kolozsvári nyomdászok állítják, ezen előnyök hatását okvetlen már a többi vidékek is érezték volna. És mondja meg az „Ellenzék”: miként van az, hogy a kolozsvári nyomdaipar épp úgy, mint e vállalat, számos előnye mellett sem tud versenyezni pl. a szebeni vagy szászvárosi hason iparral?

És végül mindezek után, ha a kolozsvári iparkamara személyes tapasztalatokat szereznél a helyszínen jónak látta volna, bizonyára meggyőződött volna arról, hogy e vállalat nem bír a neki tulajdonított oly szerfeletti előnyökkel, hanem ha a mai szabad versenyben prosperálni óhajt, ezt csakis életrevalóságának köszönheti.

De nem óhajtván hirlapi polémiát előidézni, e vállalat minden védekezését tisztán a tényekre alapítja és épp ezért — igazaiak bizonyítására — hivatkozik és kéri a személyes felülbírást; az iparkamara, vagy az érdeklődők kiküldöttjeit vállalatában bármikor szívesen látja, hol is beigazolvandó, hogy e vállalat épp oly sok anyagi áldozatot, tevékeny munkálkodást és fáradságot igényel, mint a kolozsvári hason intézetek bármelyike.

Az „Ellenzék” cikkével szemben pedig, azt hisszük, egyelőre ennyi elég; alkalomadtán, és ha arra rákényszerítettünk, mindig készek leszünk, hogy a jogtalan támadásokkal szemben sikra száljunk.

(C. 1.)

Millennium.

Wlassics a Teréziánumban.

A bécsi Teréziánumban, a szigorúan exkluzív jellegű főúri ifjuság képzőintézetében igen fényesen megünnepelték minap a magyar honfoglalás ünnepét. Az állam támaszai diplomáciai és katonai terén, a nép vezérei a parlamentarizmus terén, a nemzet és a trón reményei a jövőben kerülnek ki ebből a történelmi intézetből.

És nem szabad kicsinyelni a fontosságát annak, ha ez az ifjuság az ezredévi ünnep nagy jelentősége felől tisztult nézeteket, Magyarország magas missziója felől szilárd véleménynyel hagyja el a Teréziánumot, hogy majdan érettebb korban, hivatalban és méltóságban ismerje és megértse azt a nagy fontosságot, melyet Magyarország nemcsak mint az osztrák és a magyar monarchia egyik paritásos állama, hanem mint az európai nepesalád egyik előkelő tagja is bír.

A magyar kultúra és tudomány leghivatottabb képviselője, dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter tartotta az ünnepi beszédet. Csak olyan valódi, hazafiasan gondolkodó magyar, mint Wlassics, aposztrofálhatta a fiatalságot oly lelkesülten, amidőn ebben az ünnepélyes pillanatban az új generációnak nem adhatott hazafiasabb tanácsot, mint hogy szokják az igazi hazafias erények gyakorlásához. A történelemből megtanulhatja ez a fiatalság a magyar nép három főerényét: a szent hitet világtörténelmi missziójában; az erősen kidomborodott nemzeti öntudatot és mindenek előtt az erős ragaszkodást a nyugati civilizációhoz. Ezek tartották feun eddig s fogják fenntartani a jövőben is a magyar államot. Ezt a világnézetet és az ebből eredő közszellemet ápolja a magyar nemzet nemzedékről nemzedékre.

A Teréziánum nem magyar hallgatóihoz intézett felhívásban kéri ezeket Wlassics, hogy szeressék magyar kollégáikat és férfi-

korukban is őrizzék meg ezt a szeretetet mert a népek kölcsönös szeretetében és becsülésében van az osztrák-magyar monarchia hatalmának, erejének és dicsőségének legbiztosabb kezessége. Minden írott törvény-nél jobban biztosítja az állami érdekeket a népek kölcsönös erős bizalma és becsülése.

Királyunkról vegyünk példát, miként kell nagy, állandó érdekeket szolgálni és nemzetek boldogságát biztosítani. A trónról tündöklő jellem és szív, bölcsesség és szeretet erényei hassanak át mindnyájukat! Az osztrák és magyar, mint jó testvérek állják körül a trónt és csak egy verseny legyen közöttünk: a szeretet és hűség nemes versenye, egyfelől a császár, másfelől a király iránt.

Mi magyarok pedig fennállásunk ezredik évfordulóján esdve kérjük a Mindenhatót, hogy tartsa meg nekünk sokáig hön szeretett királyunkat, kiről törvénybe iktatjuk, a magyar korona országainak minden községében közzétesszük és kőbe vése az ország-házban megörökítjük: . . . „dicsőséges uralkodása alatt az ország alkotmányos szabadsága és zavartalan fejlődése biztosítva van.” Az Ég áldja meg a hazát! Éljen a király.

(P. C.)

Ezredévi alapítványok.

(P. C.) Cászká György kalocsai érsek felette hazafias módon, alapítványok által ünnepelte Magyarország ezeréves fennállásának ünnepét. A haza oltárán 320000 koronát áldozott, mely összegből 150000 korona alapítványokra, 170000 korona pedig jótékony célokra jut. És pedig Kalocsa városának a szegényügy rendezésére 50000 koroná, egy Kalocsán építendő tanítók házára 50000 korona, az egyházmegye területén működött és nyugdíjban levő tanítók özvegyei és árvái javára szintén 50000 korona. A millennium emlékére Zomborban 60000 korona költséggel új templomot épített az érsek. Továbbá Szabadkán az iskolanevek vezetésére bizott leányintézeti házat saját költségén 50000 korona költséggel kibővített. Az építkezéseket az iskolai év befejezése után kezdi meg.

Az érsek a magyar főpapság hazafias pásztorleveleit gyakorlatilag alkalmazta. Áthatva a gondolattól, hogy csak az iskola és templom lesz képes drága hazánkat egy második évezreden át eredeti nagyságában s nagyobbodó dicsőségben fenntartani, mintaszerű áldozatot hozott ennek az iskolának, a felfelé törekvő képzettségnek és a templom építése által a vallásosságnak, így dokumentálva a legfényesebben hazaszeretetét, forró hazafiaságát és így emelt minden honfitársa szívében magának érzemléket aere perennius.

Levelezés.

Zalathna, 1896. május 27-én.

A zalathnai áll. elemi iskola tan-testülete folyó hó 3-án egy jótékonycélu műkedvelői előadást rendezett. A működők nem is csalatkoztak reményökben (amint b. lapjában nyilvánított a mult alkalommal), mert az előadáson ott volt a közönség színe-java, egész Zalathna! Ilyen érdeklődés már rég nem nyilvánult! A terem zsufolva volt s örült az, aki egy ülő helyre szert tehetett, mert a jegyek rohamosan keltek el. De nem is volt csoda, ha így pártolták, mert a műsor változatos és gazdag volt, daczára, hogy a tan-testület csak négy tagból áll.

Az előadás úgy erkölcsileg, mint anyagiilag a legfényesebben sikerült. A tan-testület tagjainak működését szükségtelen dicsérnem. Megmutatták ez alkalommal, hogy nemcsak az iskolában a komoly munkánál állnak helyt, hanem ha a közönség szórákoztatásáról van szó, ahhoz is értenek ők. Jutalmuk az volt, hogy a közönség minden egyes számot tetszéssel fogadott.

Kellemes meglepetést képeztek az előképek. Amidőn a függöny felgördült s a közönség meglátta „Hófehérkét” a törpéktől körülvéve, általános tetszés-moraj hallatszott. A „tündérek tánca” is gyönyörű volt és ezért nem kevés elismerés illeti a rendezőt. A magyar népdalok is tetszésben részesültek, amelyeket szabatosan a gyermek-kar énekelt. Igen kedves volt két kis magyar leánykának a „szóló” éneke, ami szintén zajos tetszést aratott.

Az „iskolai jelenet”-et a XVII. századból, közkívánatra ismételni kellett. De hogy is ne! amidőn oly híven volt előállítva az akkori iskola és módszere! A műsort egy szerencsésen megválasztott egy felvonásos színdarab: A „szelleműs hölgy” zárta be. A darab előadása közben a közönség jó kedve tetőpontra hágott . . . fél 12 órakor volt vége az előadásnak és mindenki meglegedve távozott, azzal a tudattal, hogy egy élvezetes estélye volt. A mulatságon részt vettek és fizettek:

Neugebauer 5 frt, dr. Szontagh 3 frt, Tréger L. 2 frt 50 kr, Dologh J. 2 frt 40 kr, Batár 2 frt 40 kr, Csánki 2 frt, Török 2 frt, Angyal 2 frt, Mesko 2 frt, Spaller 1 frt 60 kr, Hoffer 1 frt 60 kr, Kosz 1 frt 60 kr, Enökl 1 frt 60 kr, Lengyel 1 frt 60 kr, Posch 1 frt 60 kr, Stürmer 1 frt 60 kr, Fuhn 1 frt 60 kr; 1 frt 50 kr fizettek: Áron F., Batori, Háb, Tréger L., Besa, Földessy; 1 frt 30 krt: Wolf, Fässbinder; 1 frt 20 kr: Batori, Karpai, Olajos; 1 frt 10 kr: Lázing; 1 frt fizettek: Wenetschek, Széles, Bokor, Gergelyfi, Gerbert, Füleki R., Czeteni, Molnár, Petringer, Roska, Müller, Császár, Kolonics, Theul, Baálzs, Tomsa, Szamosy, Keller, Márk M., Batár, Képes A., Navrád, Knopp, Divald, Barta K., Donát, Gere, Novák, Ajtai Gy., Werner Rudolf, Petrik, Csiki S., Olár; 90 krt: Kele J., 80 krt fizettek: Montáni, Magyar, Osztian, Bójte, Kälerné, Krajnük, Werner R.; 60 kr: Székely A. Bäner; 50 kr: Urbán, Hoffer, 2 gyermek, Szilágyi, Ples, Miha'ovics, Ples K. Ebergényi W., Gombárné, Olár, Ples, Kádár, Márk S. Nagy A., Pech H., Geschrei; 20 kr: Roska L., 2 gyermek. 50 krt fizettek még: Belcsug D., Dominik, Dávidné, Esztergár, Jankó, Menden, Szigyártó, Király.

Érdeklődő.

Vegyes hírek.

— **Requiem a trónörökösért.** Károly Lajos kir. herceg presumpatív trónörökös lelki üdvéért a helybeli róm. kath. templomban folyó évi június hó 1-én (hétfőn) délelőtt 10 órakor gyász isteni tisztelet fog tartatni.

— **Kitüntetett tanító.** Áltmán Józsefet, a gyulafehérvári izr. iskola tanítóját, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a magyar nyelv terjesztése és sikeres buzgó tanítása körüli érdemei elismeréséül, 50 frt jutalommal tüntette ki.

— **Dr. Farkas Jenő** egészségügyi felügyelő a vármegye egészségügyi viszonyainak tanulmányozása és a megye egészségügyi állapotának megvizsgálása céljából f. hó 29-én Budapestről városunkba érkezett és

még e nap folyamán megkezdte vizsgálatát. Városunkból a megye összes városai és járásainak vizsgálatára indul dr. Magyar Károly vármegyei főorvos kíséretében.

— **Jegyzői vizsga.** A folyó hó 28-án megtartott jegyzői vizsga alkalmával oklevelet nyertek Korbuly István, Mánásy Aladár és Ávrám Vazul jegyzőjeltek.

— **Necrolog.** Sepsi-Besenyői Bőjthe József birtokrendezési mérnök munkás életének 82. évében folyó hó 27-én elhalt Nagy-Enyeden. A legjobb rokon, végtelenül szerető nagybácsi, illetve nagyatyja és fáradhatatlan férfiában Bőjthe Zsigmond városi levéltárnok nagybátyját gyászolja.

— **Adakozás.** A millenniumi banderium czimereinek és jelvényeinek felszerelésére dr. Mátyás Mihály járási orvos N.-Enyedről 2 frtot adományozott.

— **Hymen.** Scheitz Endre szász-bonyhádi gyógyszerész e hó 30-án szombaton d. e. 10 óra: tartotta esküvőjét Elekes Ida kisaszonnyal, özv. Elekes Zsigmondné kedves leányával Nagy-Enyeden. Gratulálunk.

— **A nagyenyedi városi elemi, állami polgári leányiskola és női kézimunka-tanfolyam közvizsgálatainak sorrendje:** Az elemi iskolában: Vallásvizsgák mind a 4 osztályban jun. 2-án d. e. 10—12 óráig, osztályvizsgák az I. osztályban jun. 5-én d. e. 9—12-ig, a II. osztályban jun. 5-én d. u. 3—6-ig, a III. oszt. jun. 6-án d. e. 9—12-ig, a IV. oszt. jun. 6-án d. u. 3—6-ig. Polg. isk. vallásvizsgák mind a négy osztályban jun. 2-án d. e. 10—12-ig. Az önművelődési egyesület évszázó gyűlése jun. 7-én d. u. 4 órakor, polg. isk. tornavizsga mind a 4 osztályban jun. 9-én d. u. 4—6-ig, osztályvizsgák: az I. osztályban jun. 10-én d. e. 9—12-ig, a II. osztályban jun. 10-én d. u. 3—6-ig, a III. osztályban jun. 11-én d. e. 9—12-ig, a IV. osztályban jun. 11-én d. u. 3—6-ig, magánvizsgák jun. 13-án d. e. 8 órától. Junius 12-én d. u. 3 órakor a tanév ünnepélyes bezárása és a jutalmak kiosztása a református templomban. Az osztályvizsgák a sétatéri fedett táncz-helyiségben, a vallás-, torna- és magánvizsgák, valamint az önművelődési egyesület évszázó gyűlése a leányiskola helyiségében tartatnak meg. Ugyanitt láthatók a kézimunkák és rajzok a tornavizsga alkalmával és az osztályvizsgák után.

— **A nagyenyedi iparos-ifjuság** egy része a nagyenyedi iparos-ifjusági önképző és betegsegélyző egyesület alapja javára 1896. évi június hó 7-én a sétatéri fedett táncz-helyiségben zártkörű nyári táncmulatságot rendez. A rendezők: Elnök id. Poloni Domokos, pénztárnok Mátyás Sándor, ellenőr Huber Győző, Szatmári Samu, Debreczeni Károly, Kollett András, Dragics Péter, Bakcsi Ferencz, Hegyesi János, Jakab Árpád, Mager János. Személyjegy 60 kr, 3 taggal 1 frt 50 kr. Jegyek előre válthatók Korbuly Bálint és Székelyhid János irak üzletében és este a pénztárnál. Kezdeté d. u. 4 órakor, mit taracklövésnek jeleznek.

— **„Modern tanulók”** című hírnkre vonatkozólag az abban megnevezett irak egyikétől levelet kaptunk, melyben azt írja, hogy e hír téves információ alapján került lapunkba és a megnevezett irak az egész dologban ártatlanok. Mi szívesen elhisszük ezt, de miután a levélben a tévedés miben állása egy szóval sem említették, sem az ki nem tűnik, hogy tényleg az egész „sztrájk”-ban részt nem vettek: erre nézve annál inkább várunk kielégítő, egyszerű helyreigazítást, mivel egy ilyen válasz közlését sze-

mélyesen kilátásba helyeztük s magunk örövendünk legjobban, ha az elismerés őszinte szavaival emlékezhettünk meg ifjainkról.

— **Kézdivásárhely s az ottani Jancsó-családok története.** Vármegyénk területén egy ily című 30 ivnyi történeti mű jelent meg szentkatolnai Bakk Endre vizaknai plébános által összeszerkesztve, mely Kézdivásárhelynek a legrégibb időktől fogva történeti eseményeit, egyetemes fejlődését, czimerét, kiváltságait, terheit, lakosságát nyelv, szellem és vallás szerinti viszonyait, művelődési s jótékonyági intézeteit, levéltárát stb. írja le. E mű megemléskzik Kantárról is, mely régebben 1849. decz. 31-ig Felső-Fehérmegyéhez tartozott, külön községi előjárósággal bírt; de a jelzett időben Kézdivásárhellyel egyesült. Megemlékezik az egygyé vált két helyről régészeti szempontból is; sőt Háromszékvár megye multjának is igen sok történeti eseményeit elősorolja, legkivált az 1848—49-iki szabadságharc alatti dicső magaviseletét, szellemi és anyagi áldozatait oly híven írja le, amely módon idáig azokat megörökítve nem olvastuk. A kézdivásárhelyi különféle Jancsó-családok multját s leszármazását igen kimerítőleg tárgyalja, azoknak czimereit, valamint a város czimerét is hozza; mintegy 45 családnak történetét bővebben, 130 családnak pedig azon idejét sorolja elő, midőn mint k.-vásárhelyi lakos ismeretes lett az eddig feltalált adatok szerint. 1557-től a város főbb tisztjei nevéjegyzékét is megörökítette. E vaskos mű K.-Vásárhely városát véve magába oly sok mindent felölelt, hogy azt K.-Vásárhely monográfiájának lehet nevezni. Bár minden kisebb város multja hazánk ezeréves fennállása nagy nemzeti ünnepélyére úgy össze lett volna írva, mint a fentemlített műben K.-Vásárhely! de fájdalom! van vármegyénkben város, amely szép története kiadását még akkor sem eszközölte, midőn akadt egyén, aki minden irói honorárium nélkül azt összeírni ajánlkozott, s akinek irói multja elég kezesség volt arra, hogy felülvizsgálat és megbírálása nélkül is azt összeállítani tudta volna! Az említett művet ajánljuk. Ára: 2 frt, postadíj 20 kr. Szíves megrendelést eszközölhetni a szerzőnél Vizaknán, vagy pedig K.-Vásárhelyt ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájánál, mint kiadónál.

— **Egy aranyat egy magyar szóért.** Palágyi Menyhért lapja a Jelenkor legutóbbi számában jelentést tesz közzé arról a pályázatról, melyet 30 idegen közhasználatu szónak megmagyarosítására, illetőleg magyar egyenértékkel való helyettesítésére hirdettetett volt. A jelentés 109 pályamunkáról számol be, ami tanúságot tesz arról a nyelvészkedési hajlamról és kedvről, mely a magyar társadalom minden rétegében tapasztalható. A pályamunkák között sok figyelemre méltó akadt, amelyek nem egy érdekes szóval gazdagítják a magyar nyelvet. A bíráló bizottság, melynek tagjai Szabó Endre, Hevesi Sándor és a lap szerkesztője voltak, 10 szónak oda ítélte az egy arany jutalmat. A pályanyertes szók a következők: szálfinom = szubtilis, haszonhir = reklám (beküldte: Kálmán Margit), utszéli = banális, ebhít = czinikus, tömegbujtó = demagóg (bek. Molnár Ferencz), gerjes = pikáns (bek. Bursics Ernő), hátmögi = obskurus (bek. Szigeti József), magant = blazirt (bek. dr. Csapodi István egyetemi tanár), förmeteg = brüszk (bek. Ehen Jánosné), birok = sport (bek. Vajda János).

A husz idegen szóra, melyeknek magyar egyenértékét megtalálni nem sikerült, a lap újra pályázatot hirdet, hozzácsatolván még a következő szavakat: pöz, sablon, tabió, panoráma, bazár, katasztrófa, szuggerálni, politika, diplomata, treniozni. A pályamunkák június hó 15-ikéig a lap szerkesztőségébe (József-utca 81.) küldendők.

— **Pöstyén fürdő** vendégeinek száma az utolsó megjelent kimutatás szerint 673. Köztük találjuk Paulina württembergi királyleányt kíséretével, gróf Széchenyi Andort, gróf Wengarsky Hugót, gróf Chotek Nándort, gróf Zedvitz, Aichelburg bárónt stb. Jellemző a fürdő-vendégek internationalis voltára egy indiai kávégyarmat-tulajdonos Cóon, aki nem átalotta a csinos utat Bhamó-Bürináról, hogy a híres pöstyeni forrásnál keressen gyógyulást. Az időjárás tartósan kedvező.

— **Felülfizetések.** 1896. május 25-én tartott kaszinói majálison felülfizettek: mélt. Zeyk Daniel 4 frt 50 kr, Kovács Gyula, Reinbold Olivér 3-50—3-50 frt, Török Bertalan, Folyovics Sándor, Vajda Péter, Szász József 2—2 frt, Benedek Gabor, Tóth Miklós, Kövér János, Hollós István, Z. Szöcs Sándor, Bőjthe Zsigmond, Sándor Miklós vend., Kovács József, Morágyi István, Barabás Károly, Deli Ödön, dr. Magyar Károly, Dombrovzki Albert, Müller Mihály, Bálint János, ifj. Winkler János, dr. Jenei Elek, Reich Mihályné, Székelyhid János, Balla Béla 1—1 frtot, Cservény Mátyás, Tökés Imre, Röder Antal, Sombori Sándor, Papp Ferencz, Papp Gyula, Gazi József, Mátyás Mihály, Sebestyén Sándor, Horváth Józsefne, Grün Samu, Verner Ödön, dr. Winkler Albert 50—50 kr, Mátyás Sándorné 30 kr, a m. kir. honvéd tisztakar 2 frtot, Gáspár János 3 frt, Dancs Mózes 50 kr, Pogány János 1 frt, Konec Albert 1 frt. Összesen: 52 frt. A jótékony adakozók a majálist rendező bizottság részéről fogadják a köszönet hálás kifejezését.

— **A magyar nemzet története.** Az „Athenaeum” r. társaság kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tíz kötetes nagy munkának (millenniumi kiadás) 69., 70. és 71. füzeté megjelent, melyek Fraknói Vilmos dr. „A Hunyadyak és Jagellók kora” nagyszabású monográfiájának, a vállalatban a nyediek kötetnek, folytatását képezik. A tudós szerző Hunyady László kivégeztetésének és V. László halálának körülményeit nagy részletességgel írja le és a köztudatban elterjedt felfogással ellentétben kimutatja, hogy V. László a pestisszerű járványnak esett áldozatul három napi betegség után és nem méreg által ölték meg. Ezután megkezdí Fraknói Vilmos a harmadik könyvet, „Hunyadi Mátyás király” dicsőséges uralkodásának történetét, melyben Mátyás királynak a pártütőkkel, a császárral és a törökökkel folytatott küzdelmeit írja le és a csehországi háborúig halad. Ennek a Mátyás király korának leg-hivatottabb történetírója Fraknói Vilmos dr. és ebben a munkájában nagy tudását fényes történetkritikai tehetségét és klasszikus stílusát egyaránt ragyogtatja. Leírásai olyan közvetlenséggel tárják eléink ennek a dicső korszaknak történetét, hogy annak szereplői és eseményei mintegy megelevenednek előttünk. Az élénk leírást ezen kívül erre a korszakra vonatkozó számos képes ábrázolat is emeli, amelyeknek nagy része ezuttal jut először a nagy közönséghez. A 70-ik füzet-

hez pedig Matejko Jánostól a Magyar Nemzeti Múzeum képtárában levő „A várnai csata” olajfestmény pompás színnyomata, valamint a velenzei állami levéltárban őrzött eredeti után „Mátyás hirály 1478. október 28-án IV. Sixtus pápához intézett levelének” sikerült hasonmása van csatolva. Egy füzet ára 30 kr. Előfizetés negyed évre (12 füzet) 3 frt 60 kr. Félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben. Az előfizetők minden szombaton egy-egy füzetet kapnak.

— **A trieszti általános biztosító-társaság** (Assicurazioni Generali) múlt hó 29 én tartott 64-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1895. évi mérlegek. Az előtünk fekvő igen terjedelmes zárszámadás 54 oldalra terjed és számos rendkívül érdekes statisztikai adatokat tartalmaz. A mérlegek valamint a nyereség- és veszteség-számlák már az 1896. márczius 5-iki osztr. miniszteri rendelet értelmében vannak felállítva. Az évi jelentésből látjuk, hogy az életbiztosítási osztály díjtartaléka 1895. évi december 31-én 3.519,501 frt 41 krról 45.231,976 frt 67 krra emelkedett. Az ugyanakkor érvényben volt életbiztosítási tőke összegek 177.718,755 frt 13 krt tettek ki, míg az év folyamán bevett díjak 7.402,467 frt 03 krra rugtak. A tűz- és szállítmánybiztosítási ágakban a díj és illeték bevétel 10.435,513 frt 31 kr. volt, miből 3.058,827 frt 06 kr., mint kártartalék, minden tehertől menten, a jövő évre vitezeltetett át. A jövő években esedékesse váló díjkötelezvények összege 31.142,823 forint 66 krajczárra emelkedett. Károkért a társaság 1895-ben 9.218,277 frt 68 krt folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 281.357,598 frt 61 kryní igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 52.626,274 frt 37 kr esik, mely összeget a társaság 162059 káresetben kifizetett. Az értékpapírok értékcsökkenése, mely az év végével az alacsony árfolyamok folytán beállott, egyéb rendelkezésre állott összegekből kiegyenlített úgy, hogy az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék változatlanul 2.282,011 frt 44 kryní összeggel új számlára átvihető volt. Azonfelül azonban még az idei nyereségből 500,000 frt egy az árfolyam ingadozása fedezetére szolgáló külön tartalék számára átutaltatott úgy, hogy az egész árfolyam tartalék 2.782,011 frt 44 krra szaporodott. Az alapszabályszerű nyereség tartalékkal, mely részvénytőke felét teszi ki, az összes nyereségtartalékok 5.487,011 frt 44 krra rugnak. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve, az idei átutalások folytán 58.071,673 frt 84 krról — miután a viszontbiztosítási tartalék kivételével — 61.051,211 frt 83 krra emelkedtek. Ezen értékekből több mint 15 millió magyar értékre esik. Az elért tiszta nyere-ményből a társaság osztalékul részvényenkint 136 frtot aranyban, vagyis 140 frankot fizet.

Apróságok.

Mindenről megfeledekzik.

Egy ur, aki nagy fecsegő híreben áll, látogatást tesz; távozásakor azt kérdezi tőle egy barátja:

— El vagy fáradva?

— Nagyon, — feleli a fecsegő — de mi-kor társaságban vagyok, mindenről megfe-

ledkezem. Nem vagyok úgy, mint a telegráf-hivatalban; mihelyt beszélni kezdek, neki buzdulok, bele melegedem és akkor a szavak nem számitanak többé!

Érzékenykedés.

— Hisz az ön kedves leánya igazán klasszikus leány!

— Oh kérem, olyan öreg még nincsen!

Csak a fele igaz.

Egy író, aki azt hiszi, hogy az egész világ bámulja, baráti körben ezt mondja:

— Akárhová megyek, mindenütt úgy megbámulnak, mintha kétfejű borjú volnék

— Oh, — feleli neki a társaság egyik tagja — csak a felét higgye el annak, amit az emberek mondanak!

A látszat.

Z. báróné termébe belép egy ur. kinek arca mindenre vall, csak elmésségre nem.

— Milyen együgyű arca van az ön barátjának! sugja egy asszony Z. bárónének a fülébe.

— A külseje csak — feleli a báróné.

— Hogyan?

— Mert ez az ur sokkal ostobább, mint amilyennek látszik.

Vállalat.

Lili: Hát ön igazán ki akar képeztetni? Bankár: Ki, szép Lili.

Lili: De én nagyon sok pénzbe fogok kerülni.

Bankár: Nem baj, majd alapítok egy részvénytársaságot.

Közgazdaság.

Óvakodjunk az azurinnal és peronosporinnal való permetezéstől! A múlt év folyamán a hazai szőlőbirtokosok közül többen azt a tapasztalatot szerezték, hogy a peronoszpora-viticola ellen az „azurin” és „peronosporium” elnevezés alatt forgalomba hozott szerekkel végrehajtott permetezésnek sok esetben nem volt kellő sikere, sőt több helyen teljesen sikertelen maradt. Ez a körülmény a permetezéshez használt fentemlített szerek jó minősége ellen gyanút keltvén, a földművelésügyi miniszter a forgalomban levő azurinnal és peronosporinnal az ország minden részéből mintákat szerzett be s azokat az országos kémiai intézet által megvizsgáltatta. A meg-ejtett vizsgálatból az derült ki, hogy az „azurin”, „jegezes azurin” és „peronosporin” elnevezés alatt árult anyagok sok esetben rézvegyületeket oly csekély mértékben tartalmaznak, hogy e miatt teljesen hatástalanok a peronoszpora-viticola ellen. Ennek folytán a földművelésügyi miniszter, saját szakközegei, továbbá a gazdasági, szőlészeti és borászati egyesületek, gazdabizottságok és közigazdasági előadók, valamint a törvényhatóságok útján intézkedett az iránt, hogy a szőlőbirtokosok az említett anyagok megbízhatatlanságáról, illetőleg hasznavehetetlenségéről még a permetezési időszak beállta előtt felvilágosíttassanak és saját érdekükben figyelmeztetessenek, hogy a peronoszpora ellen való védekezésre az eddig legjobbnak bizonyult oldatokat, nevezetesen a rézgálicz és mész oldatát (bordaui keverék), vagy a rézgálicz és szóda oldatát (burgundi keverék) használják. Minthogy azonban megtörtént az is, hogy a rézgáliczot vasgálicz-czal keverve hozták forgalomba, a szőlőbirtokosok arra is ügyeljenek, hogy a permetezéshez csakis tiszta rézgáliczot szerezzenek be.

Mezőgazdasági munkabérek Magyarországon 1894-ben.

(Kiadja a földművelési m. kir. miniszter.)

Negyedéve már, hogy a mezőgazdasági munkabérvizonyok kipuhatolására nevez az ország minden részéből részletes adatok gyűjtettek, hogy a mezőgazdasági munkabérvizonyok, az állandó gazd. tudósítók kiváló buzgalma folytán, kimerítő és minden irányban tájékoztató adatok beszerzésével, hű képet mutassák fel hazánk közigazdasági viszonyainak megismertetésével. Most jelent meg a fent-czim alatt a földművelésügyi miniszter ur kiadásában a munkabéreket feltüntető ismertető füzet, melyből alább adjuk a vármegyénket feltüntető — gazdaközösségünket mindenesetre érdeklő — munkabérek rövid ismertetését a következőkben:

Alsófehérvármegyében egy kétfogatu igás fogat napi keresete 2 frt—2 frt 50 krt tett ki, a kisenyedi járásban tavaszi szántással 1 frt 60 kr — 2 frt pálinka mellett, nyáron 2—3 frt, között; az alvinczi járásban 3 frtot; a nagyenyedi járásba 1 frt 50 — 2 frt 50 krt; a verespataki járásban 3 frt — 3 frt 50 kr.; Gyulafehérvárott 2 frt 50 kr — 3 frtot. Egy 26 kévés kalangya őszi gabonának a határból behordása 16—18 krba, tavaszi 12 krba került, egy szekér széna, sarju, bükköny behozása 80 kr — 1 frtba, egy hold földről csöves tengeri behordása 1 frt — 1 frt 20 krba, egy szekér kő, kavics vagy homok fuvarra 40—70 krba, teher szállításiért a vasuti állomáshoz, vagy onnan be a községbe mm-ként 8—10 krt fizettek, Lor, n ust. szesz szállításáért 6—70 literes hordókban hordónként 60 krt, egy szekér cukorrépanak a vasut-hoz szállításáért 90 krt, egy vagon (100 g.) tűzifa beszállításáért az állomástól 9 frtot. Szántás kat. holdanként átlagban 3 frt 50 krba került. Rigolozást a mélység és a talaj milyensége szerint ölenként 3¹/₂—15 krért vállaltak, kat. holdja tehát 56—240 frtba került. Kapásokat, különösen a tengerit, sokfelé harmadában, s ha a vállalkozó szánt és magot is ad, felibe munkálják. Az aratás majdnem kizárólag penzért történt; egy kat. hold őszi gabona learatása élelmezés mellett 3 frtől—3 frt 60 kr, sőt 4 frtba, ellátás nélkül is csak 3 frt — 3 frt 50 krba, a tavaszi 50 kr — 1 frttal olcsóbb volt.

Cséplésért gözgép mellett 45—60 krt fizettek napszámban ellátás nélkül. Fű- és takarmány-kaszálás elelem nélkül, néhol ellátás mellett is kat. holdanként 2 frttól:—2 frt 20 krt. itt-ott 2 frt 50 kr — 3 frtot is fizettek. Részért is sokat takarítottak, szénát többnyire harmadából, sarjut feleből. Szőlő befedését és kinyitását kat. holdanként 4—7 frtért, metszését, karózását 4 frt 50 krért, kapálását 6—8 frtért, kötözését 3—4 frtért vállaltak mellékjárulék nélkül; az alvinczi járásban ellátás mellett a kinyitást, a metszést es karózást 5 frtért, a kapálást 5 frtért, a kötözést 2 frt — 2 frt 50 krért. A kisenyedi járásban 1 kat. hold szőlő egész évi megmunkálása deputátummal együtt 40—50 frtba, a balázsfalvi járásban 20 frtba került. Ölfavágásért a fa milyensége szerint ölenként 80 krt — 1 frt 20 krt fizettek, olykor 1 frt 60 krt. Gyulafehérvárt 4 m³ fát 2—3 frtért apróztak fel, géppel 1.60—1.70 krért. Erdőben favágásért egy helyütt ellátás mellett egy szekér fáért 70 krt fizettek.

Béres 4 ökör mellett, ellátáson felül, 60 frtot kapott, ellátás nélkül 8 hl. gabonát, 40 frtot és 1 hold tengeri földet munkálás nélkül.

Ezekben akartuk röviden ismertetni vármegyénk mezőgazdasági munkabéreinek állapotát, hogy az érdeklődő gazda-közönség tájékozva legyen a — jövőre nézve a munkabérek a ránylagos megállapíthatósága felől.

Sz. V.

Piaci árak.

Nagy-Enyed, 1896. május 28.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
" közepszerű	"	7—
Kétszeres legjobb	"	6-50
" közepszerű	"	6—
Rozs legjobb	"	5—
" közepszerű	"	5-50
Zab legjobb	"	6—
" közepszerű	"	5-50
Kukorleza (tengeri)	100 kilogramm	5-20
Burgonya	"	2—
Széna legjobb	egy szekér	5-50—6-50
Szalma legjobb	"	2-20
Bikkfa 1 köbm. keresztirányban nélkül, 1 m. hosszú	"	3-50
Cserfa 1 "	"	3-30
Tölgyfa 1 "	"	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	1-50
Marhabús	1 kilogramm	36—40
Serfésűs	"	44—48
Szalonna	"	64—72
Disznósír	"	— 80
Vöröshagyma	"	— 10
Fokhagyma	"	— 10

Csarnok.

Erdély uniója.

(Vége.)

Az unió eszméjét nem a törvényhozásban, ahol nem volt rá mód, hanem a sajtóban és a társaságban érlelték meg. Miután most újabbán földszíre bukkant, többé nem került le a napirendről. Pártot számára a megyegyűléseken csináltak. A kormány minden reform közül leginkább az unió gondolatától fázott. Az akkor divatos politikának és kormányrendszernek érdekében állott Magyarország megosztása. Meg is tönk ment, hogy az unió diadalra ne juthasson. Kéz alatt, ügyesen elterjesztette, hogy ez által Erdély Magyarország gyarmatává lesz. Erdélyben sok volt a konzervatív és sokan függöttek az udvartól. A hivatalnokok és az indigenák, tehát az országgyűlés többsége, mindenben rendelkezésére állott a kormánynak. Bármennyire kedvezőtlenek voltak a viszonyok, mégis másfél évtized alatt az unió párt nagy, általános többségre tett szert. Uniót kívánt az egész erdélyi arisztokrácia, néhány aulikus magnás és főhivatalnok leszámításával, a megyék nemessége, a szekelység, a honorációrok, a magyar városok polgársága. 1847-ben a mozgalom olyan hullámokat vert, hogy a kormány az erdélyi kancellária útján a következő parancsot küldte az erdélyi guberniumnak: „Erdélynek Magyarországgal való politikai egyesüléséről irt semmiféle cikkely vagy értekezés a felség előleges engedélye nélkül a lapokba föl ne vétessek és ki ne nyomassék“. A mozgalom azonban immár hatalmasabb volt, sem hogy bármely szigorú cenzurával és akármilyen szemfüles rendőrral elnyomni lehetett volna. A pozsonyi országgyűlés meghozza az 1847. évi VIII. törvényezikket és kimondja benne az uniót. Még csak arra volt szükség, hogy Erdély jogerősen, azaz törvényhozása útján nyilatkozzék a csatlakozásról. Ebben a stádiumban találta az uniót 1848. márcziusa.

Az unió-bonyodalom itt a tetőpontra hágott, most következett a megoldás, ami — akárcsak valamely jó drámában — gyors és a helyzetből folyó. A pesti ifjuság márczius 15-én publikája a magyar nemzet kívánat-

mait, köztük az uniót Erdélyvel. Ezen a napon a sajtó felszabadul a cenzura alól. A Pesti Hírlap most már nap nap után foglalkozhatik az unió kérdésével. A magyarországi közvélekedés úgy gondolkodott, hogy: „Iszonyu anakronizmus volna ezentúl Erdélyről mint külön testvér hazáról beszélni. Az unió korigény Budapestben, életkérdés Kolozsvárt.“ A pesti márczius 15-iki események híre Kolozsvárra 20-án este érkezett meg. Bethlen Ádám gróf „polgártárs“ még azon este megnyitá termét az előleges tanácskozáson. Itt határozták el, hogy Kolozsvár másnap tartson közgyűlést és tegyen előterjesztést a főkörmányszékhez az országgyűlés haladéktalanul való összehívására. Ezt a határozatot a közgyűlésen Méhes Samu református professzor „polgártárs“ terjesztette elő, az országgyűlés sürgős összehívását azzal okolván meg, hogy miután a trón, az alkotmány és a nemzetiség rendíthetetlen állását egyedül csak Erdélynek Magyarországgal való egyesítése biztosíthatja: a két hon uniója törvény által eszközöltessek.“

Az a két hónapnál hosszabb idő, amíg az utolsó erdélyi országgyűlés összeült, a hazafias remények izgalommal, ábránddal tele tavasza volt. A dolog nem ment egészen simán. Telek József gróf kormányzó ugyan nyomban előterjesztést tett a kormánynak Bécsbe az országgyűlés összehívásáról; az azonban halogatta az engedélyt. Erdélyben pedig a kedélyek izgatottabbak, sem hogy várni tudnának. A kormányzót egyre küldöttségek ostromolták és sürgették az országgyűlést. A megyék megválasztották követeket és néhol, mint Alsó-Fehéren, Kemény Dénes és István báróknak, Kolozsban Zeyk Károlynak és Nagy Eleknek, azt az utasítást adták, hogy „ha az erdélyi országgyűlés nem hívattuk össze, menjenek a magyar országgyűlésre.“ Végre május első napjaiban leérkezett V. Ferdinánd királynak az utolsó erdélyi országgyűlést összehívó levele a kir. propozíciókkal. Teljes hatalmu kir. biztosul kinevezi: „tek. és nagyságos Puchner Antal val. b. t. tanácsosunkat, Mária Terézia jeles katonai rend lovagját etc.“ Az unióról a királyi propozíciók harmadik pontja szól. Az országgyűlés május 29-ére hívattuk össze. E naptól Jósika Miklós báró, a nagy regényíró, a következőket írja Kemény Zsigmond bárónak, aki ekkor már Pesten lakott és a Pesti Hírlap-ba irt vezércikkeket: „Kolozsvár olyan, mint egy ünnepiesen fölékített hajó ezer lobogóval. A hangulat jó, még az oláhság részéről is, amelynek papjai számosan állanak itt-ott a téren s az utcákon, fajuk békés csoportozataitól körülállva. Nagyobb élénkség e kiválság magyar s honfiai városban soha sem volt. Az országgyűlés megnyitott. Utcánkban a nemzetiség fel van állítva. Tömvé a város néppel s e nép nyugodt. Királyi biztosunk magyarul nyitotta meg az országgyűlést. (Ez volt az első magyar trónbeszéd Erdélyben a Habsburgok alatt.) Erdély legnevezetesebb napja nem mult el tétlen tisztelgésekben és czerimóniákban. Tanácskoztunk is, de röviden, mondhatnám lapidáris stílusban.“ Ez a tanácskozás az ugynevezett nemzeti gyűlés volt, melyet az erdélyi három nemzet: a magyar, székely és szász külön tartott meg. Ekkor még emelkedett pár bátortalan hang az unió ellen. Némelyek keveselték, hogy a pozsonyi országgyűlés szerint „Erdélyt — a visszakapcsolt részeket ide nem érve — a legközelebbi

közös hongyülésen 69 szavazat illeti.“ Vessélyi Miklós fölvilágosításokat adott. Azzal kezdte, hogy az unió olyan szép és nagy cél, amit drága áron is meg kellene vásárolni. Aztán kifejtette, hogy a magyar országgyűlés határozata méltányos, mert az erdélyi országgyűlés 220 kir. hivatalosából levonandó mintegy 80 egyén, akik mint a főkörmányszék. a kir. tábla tagjai s a katonaság képviselői vettek részt a tanácskozáson; a fönmaradó 140 egyénből 40—50 mint magyarországi birtokos, tagja a főrendi háznak; az így is fönmaradó 90—100 egyén kétharmad része pedig vagyoni körülményei miatt nem mehet ki Erdélyből s a maguk erején Kolozsvárt sem igen szokták megjeleníteni. A vonakodók kapacitáltatták magukat és elnémultak. Az utcákon trikolórok lobogtak: unió vagy halál! fölírással. Másnap, az országgyűlés első napján, a tanácskozást a kir. propozíciók harmadik pontjával kezdték. Vessélyi, Kemény Dénes, Szász Károly ajánlották az uniót. Róth brassai szász követ a fajtát jellemző óvatossággal szólott a kérdéshez, mondván: „Az uniót a pragmatika sanctio épségben tartásával küldöm nevében pártolom.“ Lemény János unitus oláh püspök fön tartás nélkül elfogadja az uniót és köszönetet mond az országgyűlésnek, hogy személyében az oláh nemzetet megtisztelte. Erre egy szívet és egy szájjal az uniót kikialtották, amire a tónust Zeyk Károly adta meg. A törvényhozás lelkesültsége kihallatszott az utcára, ahol az éljenzés viharrá növekedett. „A terem, a város rengett, a szemekbe könnyek gyűltek, végetlen volt a harsogás.“ És Jósika Miklós lelkes, áradozó levélben írta meg Kemény Zsigmondnak: „Az unió meg van. Magyarország vagyunk!“

(Bp. H.)

Junius.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Goldberger Samu

sütő-üzletében Nagy-Enyeden naponta friss fehér kenyér és vajás sütemény kapható.

Ugyanitt

egy tanuló azonnal felvétetik.

725 2-3

Hirdetmény.

A kiállítási területhez közel 2 nagy butorozott szoba 5 ágygyal, személyenként naponta 60 krért kapható.

Előjegyzéseket elfogad: Halász Istvánné, István-ut 32. B. I. 15. ajtó.

727 1-1

Hirdetmény.

Nagyenyedi Domokos Bela csődtömegeinek választmánya a nevezett csődhöz tartozó ingóságokat ajánlati verseny mellett határozta elértékesíteni, következő feltételek szerint.

1. A csődtömeghez tartozó ingóságokat együttesen ugyan, de két csoportban és pedig: a csődleltár 8—3464, 3466—3517, 3520—3623, 3625—3643, 3645—3719. tét. a. 6924 frt 20 kr becsértékű árukat és felszereléseket külön, és a 3724—3729. tét. a. 12 frt 50 kr becsértékű házi butorokat ismét külön ajánlati verseny útján eladja.

2. A csődválasztmány az eladás tárgya ingóságoknak sem mennyisége, sem minősége, sem becsértéke tekintetében szavatosságot nem vállal.

3. Az ajánlatok legkésőbb **f. 1896. évi június 20-án déli 12 óráig** nyújtandók be csődválasztmányi elnök dr. Emmánuel Győző gyulafehérvári ügyvéd urhoz a megajánlt vételár összeg 10%-a, mint bánatpénzzel ellátva és lepecsételve. Az ajánlatoknak azt is tartalmazniuk kell, hogy ajánlattevő a megállapított feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

4. A választmány legkésőbb **f. 1896. június hó 21-én** az ajánlatok felett szabadon dönt, tetszésére van bízva, hogy azok közül akár egyet se fogadjon el; de azon ajánlattevő, kinek ajánlatát a választmány elfogadja, köteles a bánatpénzen felüli részt az elfogadásról értesítés vétele napjától 24 óra alatt tömeggondnoknak kifizetni s a megvett árukat 8 nap alatt elvitetni, vagy azok tekintetében a bérleti helyiség tulajdonosával kiegyezni.

5. Azon esetben, ha a vevő a 4. pontban írt feltételeknek meg nem felelne, bánatpénzét elveszti s felelős lesz minden kárért, különösen azon különbözetért is, mely az általa ígért és az

ujabb versenyen megajánlandó ár között fog lenni.

6. Az elfogadott ajánlathoz esatolt bánatpénz visszatartatik, az el nem fogadott ajánlatok bánatpénzei visszaadtnak.

7. Ajánlatok az üzleti áruk, felszerelésekre és a butorokra külön-külön is tehetők.

8. A csődleltár Gyulafehérvárt a kir. törvényszéknél, Nagy-Enyeden alulirt tömeggondnoknál a hivatalos órák alatt megtekinthető.

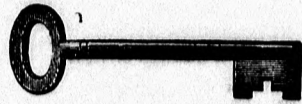
Nagy-Enyeden, 1896. május 26-án.

Dr. Jeney Elek,
tömeggondnok.

728 1-2

Schicht-téle szín-szappan

Törvényszékiileg belajstromozott
védjegy:

Igen jól van szárítva,
kitűnően tisztító,
igen takarékos a használatban,
kezeség mellett tiszta és ártalmatlan a fehérnemű és kéznek, egyáltalában a legjobb, ami a szín-szappanból van.

Senki sem bánja meg a kísérletet.

Kapható Nagy-Enyeden: Ifj. Lázár Károlynál.

701 7-20

VÉDJEGY.

A zalathnai kénkovand ipar r. t.

Brassói kén-sav- és műtrágyagyára

ajánl: mindennemű száraz és könnyen szórható **szuper-foszfátot, répa-, szőlő- és árpátrágyát, Thomas-salaklisztet, chilisalétromot, kén-savas ammoniákat** és minden egyéb műtrágyát szavatolt beltartalommal.

Fővilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál

a gyárvezetőség Brassón, valamint
a központi iroda

BUDAPEST, IV., Bécsi-utca 5. szám.

720 2-10

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság

Maros-Vásárhelyt

1896. július hó 1-én kezdi meg üzleti működését.

Előjegyzéseket és bejelentéseket jelzálog és más kölcsönökre azonban már addig is elfogad

az igazgatóság.

708 6-6

